

GETTY

Una donzella cerca qui li esquinci el timbal

DAVID VIDAL CASTELL

Un somni recurrent turmenta la Jordina, 27 anys i encara donzella: un home l'encalça mentre ella va perdent roba i, nua, protegeix un petit timbal vermell d'un enorme bisturí amb què l'home vol foradar-lo. És un turment perquè se'n desperta torbada, sovint excitada, però sobretot perquè ho somia si s'adorm al bus, a taula després de dinar o quan descansa els ulls a l'oficina. Ho somia i ho somia

i ho somia. Per això Manuel de Pedrolo disposa en el primer terç de *Visita a la senyora Soler* una trama totalment anafòrica: cada cop que la Jordina s'endormisca, tornem a llegir fil per randa, amb petites variacions, el somni recurrent, que funciona com un obsessiu leitmotiv que ens trasllada a la grisor monòtona de la Barcelona dels 50. "Soc com una gossa en calor", diu quan explica a la seva amiga aquesta tortura. De la mà d'aquesta amiga irromp en escena la psicoanàlisi, veritable canemàs simbòlic del text.

VISITA A LA SENYORA SOLER
MANUEL DE PEDROLO / FONOLL
312 PÀG. / 20 €

I quan diem *en escena* és amb tota la intenció, perquè Pedrolo vehicula l'ambient opressiu de la societat franquista a través del punt de vista d'una convenció dramàtica estricta, una estratègia que evoca els corrents del realisme social d'aquells anys –*El Jarama* de Rafael Sánchez Ferlosio, per exemple, o *Le voyeur* d'Alain Robbe-Grillet – i que denuncia la solitud mesquina de la protagonista i la intempèrie inhumana en què viu. Sense a penes sumaris ni digressions del narrador, travessem només amb els eixuts di-

àlegs, breument acotats, escenes quotidianes –un sopar familiar, una conversa laboral, el ritual higiènic del matí– que adopten una estranya monstruositat. Una voluntat sistemàtica sosté la novel·la, gairebé un estudi del cas sota un microscopi poderós, amb indissimulada ambició d'explicar més del que explica.

La repressió del desig

En aquell context de repressió del desig, sobretot del femení, Pedrolo escriu aquesta novel·la el 1959, abans que experimentéssim el que s'ha anomenat *la corrupció del desig*, la seva mercantilització, que caracteritza l'Occident posterior i que fa que la llegim, potser, amb un punt de curiositat etnogràfica. L'editorial Aymà no la va presentar a la censura fins al 1971. L'informe del censor, reproduït al pròleg de l'edició que n'ha fet Fonoll, és una delícia, una crítica encertada i perspicaç, per bé que, lògicament, en prohibia la publicació: "*Una gran novela, quizás de las mejores salidas de las manos del autor [...] Su fuerza sugestiva, como buen novelista que es, la hace aún más peligrosa. [...] Defiende la libertad sexual de la mujer, ya que el acto sexual es una verdadera necesidad y el matrimonio una institución periclitada y caduca*". Sabiem que Pedrolo havia estat tan prolix com maltractat per la censura; ara podem imaginar-nos els censors barallant-se per llegir-lo.

Tot i l'estil escènic, Pedrolo no renuncia a un lirisme sobri, a esmentar la "llesca de sol, per entre el brancam dels arbres" que passeja pel cos de la protagonista. Aquestes descripcions despunten entre les escenes, però la mirada del narrador hi perd l'omniscència i rellisca sobre la superfície d'objectes i personatges, impermeables. La tensió de la trama, pròpia de qui sap com ordinar la novel·la de misteri, arrossega el lector fins a un clímax, lògicament sexual, i un final tan humit, gris i desconcertant com l'estimada i circular Jordina. ♦♦

Confondre bogeria i normalitat amb una mirada lliure

ANNA BALLBONA

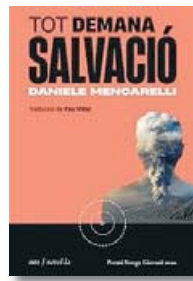
Tot demana salvació és una novel·la important per moltes raons. En una època en què sembla que cal una tesi per a tot, i un diagnòstic i una recepta unívocs que aplaquin les pors i la realitat complexa, aquesta obra emergeix com un crit esqueixat de llibertat. La segona novel·la de Daniele Mencarelli (Roma, 1974) i l'obra inaugural del nou segell independent La Segona Perifèria és un equilibri rar entre ràbia i tendresa, entre daltabaix individual i perplexitat de grup i institucional.

El narrador és un Daniele de vint anys que acaba de tenir un brot de violència a casa, contra els pares, i és forçat a ingressar en un hospital psiquiàtric. Però salva les trampes de tractar literàriament un retall autobiogràfic. No és autocompassiu ni victimista. La narració dels set

dies passats en una sala calorosa i asfixiant de psiquiàtric el 1994 avança amb un rumb clar, ple de matisos i d'idees.

Del dolor a la germanor

La novel·la comença amb un dels sonats amb qui en Daniele compartirà sala i captiveri intentant cremar-li els cabells. En els dies següents s'opera la transformació de la mirada, tant en el narrador com en el lector. Coneixem el dolor i els trencaments d'aquells sonats que primer feien por. Es descabdella la ferida oberta d'en Daniele, anys de desencaix, d'una ultrasensibilitat i un patiment que no han trobat la manera d'expressar-se i de fer-se vivibles. El dia a dia precari d'un lloc assistencial ratat per les limitacions –de temps, de recursos, de comprensió...– es mostra amb un sentit orgànic, que va deixant fora els prejudicis i els judicis sumaris. De mica en mica sura la humanitat i la germanor dels companys de sala, la lucidesa entranyable i commovedora

TOT DEMANA SALVACIÓ
DANIELE MENCARELLI
LA SEGONA PERIFÈRIA
TRAD. PAU VIDAL
312 PÀG. / 20 €

d'en Mario, un personatge tancat de fa anys. En Mario, aquell que va fer un intent d'homicidi, és el mateix que regala ensenyances a en Daniele: "Tingues cura de tu. Demana ajuda quan en necessitis. Però deixa que la teva mirada sigui lliure, no permetis que ningú t'expliqui el món".

En un sistema assistencial que estableix jerarquies i estigmatitza i menysté els bojos, la mirada del narrador és la clau de volta de la història: surt del jo, s'acosta sense distincions als altres tancats i als infermers i metges d'aquell univers opressiu, incòmode per a tothom. Sobretot perquè el sistema no té temps ni ganes de comprendre, no li surt a compte. "Calla tan poca cosa, realment. Només escoltar, mirar als ulls, concedir", diu, quan es produeix un incident amb un malalt. A mesura que passen els dies, es confon la idea sobre què és la bogeria i la normalitat i qui és a cada banda. I tot això no es fa amb grans discursos teòrics: Mencarelli treu pensament i petroli narratiu de l'impac-

te vital i de la capacitat d'emocionar, amb tocs de sarcasme que il·luminen els racons més foscos.

La traducció de Pau Vidal assaja el complicat exercici de traslladar al català la riquesa dialectal i de parla col·loquial que utilitza Mencarelli. Tota una aposta que aporta vivor. En alguns moments pot descol·locar el lector català, desavesat justament a aquestes solucions –potser perquè a vegades això s'ha despatxat amb el recurs a l'oralitat en castellà?–, però, en tot cas, l'aposta crida l'atenció.

Quan ara i aquí la salut mental és un problema de primer ordre, *Tot demana salvació*, de Daniele Mencarelli, trinxà màscara complaents i viatja al pinyol de l'infern i de la humanitat més contradictòria i inextricable: examina el dolor, la confusió i la culpa dins d'un sistema violent que alimenta la repressió i el malestar. Sense receptes, sense respostes, amb dubtes necessaris: passats els set dies de tancament, qui és que va més a la deriva? ♦♦